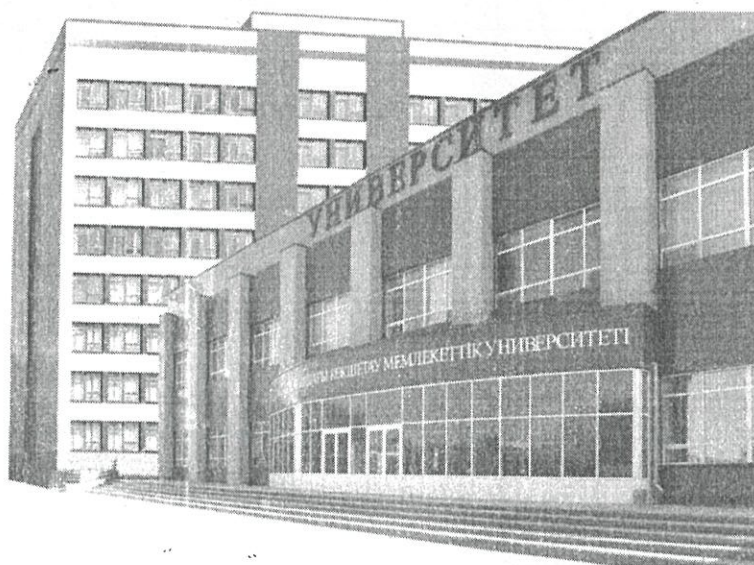

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
№ 3-4 / 2014
серия ФИЛОЛОГИЧЕСКАЯ

Ш. УАЛИХАНОВ атындағы
КӨКШЕТАУ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
КОКШЕТАУСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА
имени Ш. УАЛИХАНОВА

ISSN 1608-2206

Ш. УӘЛИХАНОВ атындағы
КӨКШЕТАУ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
КОКШЕТАУСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА
имени Ш. УАЛИХАНОВА

Меншік иесі Ш. Уәлиханов атындағы Кокшетау мемлекеттік университеті ШЖҚ РМК
Собственник РГП на ПХВ Кокшетауский государственный университет им. Ш. Уалиханова

Бас редакторы - Главный редактор
Абжаппаров А.А., д-р тех. наук, профессор

Бас редактордың орынбасары - Зам.главного редактора
Анищенко О.А., д-р филол. наук, доцент

Редакция алқасы - Редакционная коллегия

Жакупова А.Д.	д-р филол. наук;
Шаймерденова Н.Ж.	д-р филол. наук;
Баяндина С.Ж.	д-р филол. наук;
Юрина Е.А.	д-р филол. наук;
Приёмышева М.Н.	д-р филол. наук;
Журавлёва Е.А.	д-р филол. наук;
Джусупов М.Д.	д-р филол. наук;
Дмитрюк Н.В.	д-р филол. наук;
Жахина Б.Б.	д-р педагог. наук;
Шапауов А.К.	канд. филол. наук;
Исмагулова А.Е.	канд. филол. наук;
Жуманбекова Н.З.	канд. филол. наук;
Фаткиева Г.Т.	ответственный секретарь.

Адрес редакции: 020000, г. Кокшетау, ул. Абая, 76.
тел./факс: 25-55-83; редакция: 40-23-47;
E-mail: vestnik_kgu@mail.ru

ISSN 1608-2206

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
№ 3-4 / 2014
серия ФИЛОЛОГИЧЕСКАЯ

Техникалық редактор
Технический редактор
Мансуров К.Ж.

2008 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Издается с 2008 года
Выходит 4 раза в год

Басуға 30.12.2014 ж. қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/12.
Кітап-журнал қағазы.
Көлемі 19,75 б.т.
Таралымы 300 дана.
Бағасы келісім бойынша.
Тапсырыс № 46.

Подписано в печать 30.12.14 г.
Формат 60x84 1/12.
Бумага книжно-журнальная.
Объем 19,75 п.л. Тираж 300 экз.
Цена договорная. Заказ № 46.

Ш. Уәлиханов атындағы КМУ
баспаханасында басылған

Отпечатано в типографии
КГУ им. Ш. Уалиханова

©Ш. Уәлиханов атындағы Кокшетау мемлекеттік университеті
Кокшетауский государственный университет им. Ш. Уалиханова

Зарегистрирован Министерством культуры, информации и общественного согласия РК
Регистрационное свидетельство № 481-ж от 25.11.1998 г.

ТІЛ БІЛІМІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

ПРОБЛЕМЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ

Андрющенко О.К. Лексико-семантические средства выражения оценочности в женском журнале “Cosmopolitan”	6
Андрющенко О.К. Роль образных средств в создании образа женщины в глянцево-м журнале	11
Ахметжанова А.А., Газдиева Б.А. Переключение кодов как результат языковых контактов (на примере речи представителей казахской диаспоры Великобритании)	16
Байманова Л.С. Неміс тілінің сөздік құрамындағы түркізмдердің тарихи-мәдени қабаты	20
Балмагамбетова Ж.Т., Ибраев Г.У. Некоторые аспекты функциональной и словообразовательной специфики уголовного аргумента	26
Баяндина С.Ж., Абдрешева А. Реализация эстетической функции государственного языка в сферах художественной литературы и театра	31
Бейсенова Ж.С. К вопросу о терминах и терминологических исследованиях	36
Динаева Б.Б. Көркем мәтін тіліндегі мақал-мәтелдер	40
Дүсіпбаева Қ.С. Эколингвистикадағы концептуалдық метафора	47
Жабаева С.С. К вопросу об этнокультурной семантике языковых знаков	53
Жунусова Ж.Н., Слободян С.М. Невербальные компоненты речи в виртуальной коммуникации интернет-пространства	59
Зубань Т.О., Газдиева Б.А. Роль этнических стереотипов в процессе межкультурной коммуникации	63
Кузнецова И.Н., Сулькарнаева А.Р. Проблемы терминологизации в русском языке XXI века	69
Купаева А.К. Орхон ескерткіштеріндегі сан есім сөзжасам жүйесінің қысқаша сипаты	77
Мажит Зура Семантические отношения разноязычной лексики и перевод	82
Нестерик Э.В. Лексико-семантические особенности общих просторечных наименований лица (на материале английского языка)	90
Нурканова Ж. Т. Сын дәрежесінің көрсеткіштері – қосарлы сөздердің көптік және аздықтағы қолданысы	101
Оспанова Ф.А. Жаһандану үдерісіндегі ағылшын тілінен сөздердің ену сипаты	107
Рахимова А.О. Воспитание в полиязычии	112
Суюнова Г.С. Становление и развитие понимания толерантности как принципа межкультурного взаимодействия	118
Суюнова Г.С. Гендерная и этническая идентичность и их соотношение в межкультурной коммуникации	124
Таласпаева Ж.С., Синбаева Г.К., Қадыров Ж.Т. Көркем мәтіндегі эвфемистік қолданыстардың қызметі	132

САЛЫСТЫРМАЛЫ ТІЛ БІЛІМІ

СОПОСТАВИТЕЛЬНОЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ

Бейсенова Ж.С., Ибраева А.Б. О славяно-тюркских заимствованиях	142
Динаева Б.Б. Ағылшын тіліндегі экономика тақырыбындағы терминдерді қазақ тіліне	

аудару тәсілдері	147
Мукушева Г.А., Рыспаева Д.С. Ағылшын тіліндегі «family» концептісінің лингвомәдени сипаттамасы	152
Орынбасарова И.Д., Сулькарнаева А.Р. Аффиксальное словообразование эмотивных фразеологизмов (на материале английского и русского языков)	157
Оспанова Ф.А. Ағылшын және қазақ тілдерінің тілдік қатынасы	162
Сулькарнаева А.Р., Кайроканова З.Р. Фольклорные соматические фразеологизмы: анализ результатов исследования (на материале четырех языков)	166

ӘДЕБИЕТТАНУ ЖӘНЕ ФОЛЬКЛОРТАНУ

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ И ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Дәрібаев С.Д. Акын-жыраулардың өлең-толғауларындағы Нұх (ғ.с.) және Аюб (ғ.с.) Пайғамбарлардың тарихы	172
Есембеков Т.О., Қадыров Ж.Т., Шапауов Ә.Қ., Таласпаева Ж.С. Көркем мәтіннің композициясын зерттеу амалдары	177
Зейнулина А.Ф. Қазақ әдебиетінде гендерлік саясаттың әлеуметтік және көркемдік аспектісі	186
Кажыбай А.Т. «Теория, мой друг, суха, а древо жизни вечно зеленеет» или Фауст как герой культурологической концепции эпохи модерна	193
Қадыров Ж.Т., Таласпаева Ж.С., Шапауов Ә.Қ. Мұса Асайыновтың ақындық шеберлігі	204
Қамарова Н. Терең сырлы поэзия	212
Мауленова Г.Ж. Е. Букетовтің «Жас Қаныш» хикаятында қолданылған көркемдегіш құралдар мен амал-тәсілдер	217
Мукушева А.Н. Қазақ халқының таным - түсінігіндегі жылқы малының маңызы мен рөлі	224
Нурекешова Г.Р. Жазушының шығармашылық еңбектері	229
Отарова А.Н. Қашаған Күржіманұлы шығармаларындағы фольклорлық-фәлсафалық таным	236
Рахманова Н.М. «Көкшетау» поэмасындағы Хан Абылай және Адақ бейнелері	240
Токсамбаева А.О. Повесть (хикаят) жанр мәселесі және қазіргі қазақ әдебиетіндегі жанрлық жаңалықтар (М. Мағауиннің «Қыпшақ аруы» хикаяты негізінде)	244
Ускенбаева Р.М., Бөлекбаева Н.И. Мифтік шығарма тілі мен қазіргі әдеби тілдегі өзара сабақтастық	249
Хамзина Г.С., Қадыров Ж.Т., Таласпаева Ж.С. Көркем шығармалардағы метафораның стильдік қызметі	254

ТІЛ МЕН ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Алтынбекова Г.К. Частнометодические принципы изучения грамматики в аспекте развития речи	262
Глухарева Е.И. К вопросу об использовании информационно-коммуникационных технологий при обучении английскому языку в средней школе	266
Жунусова Ж.Н., Ахметова Д.М. Модульное обучение в свете новой концепции образования	272

Камиева Г.К. Қазақ тілін кәсіби бағытта оқыту мәселесі	277
Примбетова М.Б. Пәнаралық байланыстың психологиялық аспектісі мен тиімділігі	283
Рахимова А.О. Инновационные методы обучения	290
Сердалы Б. Webquests как интеграционное развитие способностей студентов	296
Смагул А.К. Пути практического использования кейс-стади в условиях обучения профессиональному языку в вузе	302
Утанова А. Қ. Қазақ тілін оқытудағы жаңашылдық: талап пен талғам	308

ШОЛУЛАР, СЫН ЖӘНЕ БИБЛИОГРФИЯ

ОБЗОРЫ, КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

АВТОРЛАР ЖАЙЛЫ МАҒЛҰМАТТАР

314

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

арнайы зерттеу бар. Көркем мәтінде бұлар араласып жүре береді, бірақ кей шығармада біреуі басыңқы болып, қалғандары оған бағыныңқы болуы да кездеседі. Календарлық, биологиялық, әлеуметтік, психологиялық хронотоптар прозалық мәтіндерде авторлық ұстанымға байланысты белгілі бір жүйе құруына назар аударып отыру – көреркем мәтінді тереңірек талдауға көмектесетініне дау жоқ.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Алпысбаев Қ. Көркем мәтінді талдау әдістері. – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 298 б.
- 2 Ақшолоаков Т. Көркем шығарманың эстетикалық табиғаты. – Алматы: Ғылым, 2002. – 192 б.
- 3 Ахундов М. Концепция пространства и времени. – М.: 1982. – 265 с.
- 4 Ананьева С.В. Время – пространство – автор. – Алматы, 2003. – 213 б.
- 5 Атымов М. Идея және композиция. – Алматы, 1970. – 214 б.
- 6 Әбдезұлы Қ. Қазақ прозасы және ұлттық идея. – Алматы, 2005. – 266 б.
- 7 Ахметов К.К. Әдебиеттануға кіріспе. – Қарағанды, 2004. – 198 б.
- 8 Атымов М. Қазақ романдарының поэтикасы. – Алматы, 1975. – 255 б.
- 9 Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. – М.: 1988. – 235 с.
- 10 Бодрийяр Ж. Система вещей. – М., 1995.
- 11 Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. - М.: 1986. – 258 с.
- 12 Бауэр В., Дюмотц И., Головин С. Энциклопедия символов. - М.: 2000. – 267 с.

В данной статье с точки зрения научной стороны раскрываются общие и универсальные черты системы время и пространство в художественном тексте, а также анализируется мировоззрение автора.

This article describes the the research problem of the composition of the artistic text. In this article from the point of view of scientific side of раскрывается general and universal lines of the system time and space in artistic text, and also analysed мировоззрение author.

УДК 822.151.212.2

А.Ф. Зейнулина
С.Торайғыров атындағы ПМУ
Павлодар, Қазақстан

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕ ГЕНДЕРЛІК САЯСАТТЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ КӨРКЕМДІК АСПЕКТІСІ

Аталмыш мақалада көркем әдебиеттегі гендерлік саясаттың әлеуметтік жағдайы мен көркем туындыларда суреттелу ерекшелігі қарастырылады. Сонымен қатар қазақ әдебиет тарихында ер адам мен әйел-ананың жан дүниесі, қоғамдағы ролі және көркемдік келбетінің танылу тарихына талдау жасалынады. Тарих толқынында гендерлік саясаттың айырмашылықтары мен ұқсастықтарына сипаттама беріледі.

Тірек сөздер: көркем әдебиет, қазақ әдебиет, гендерлік саясат.

Қоғамдағы әйелдің ролі мен орны туралы пікірталастар өз бастауын антикалық кезеңінен алып, бүгінгі күнге дейін жалғасуда, себебі гендерлік зерттеулер қазаргі заманның ең өзекті мәселесі болы отыр.

Ерлер мен әйелдер бастауы өмір дамуының көзі, бірлік пен қара-қайшылықтың жарқын көрінісі болып табылады.

Қоғамның әйелге деген қатынасы ешқашан да біркелкі болған жоқ. Ежелгі дерек көздеріне сүйенетін болсақ, әйелді адам деп санауға болар ма екен деген сияқты ойлар жиі туындады. Гуманизм негіздері пайда болған әйгілі грек философиясының өкілдері Платон мен Аристотель әлеуметтік иерархияда әйелдің орны ер адамнан кейін деп санады. Мәселен, Аристотельдің дәлелдеуінше, баланың тууы мәселесінде әйел тек қана материалдық роль атқарады, ал ер адам баласына жан-тәнін бере алады, сондықтан да ол әйел адамнан жоғары тұрады. Оның ойынша, әйел өсіп, дами алады. Оған рационалдық те тән, бірақ осы рационалдықтың күші жоқ. Аристотель тақырып аясында ойлана отырып, әйелде балаға жан беретін энтелехия жоқ, сондықтан да ол тек уақытша жаңа өмір сақталатын қорап болып табылады. Ғалымның пікірінше, тән, рух – белсенді күш, ер адамның рухы ғана өмір тудырады, ал әйел балаға жақсы қасиеттер мен қабілеттерді бере алмайды.

Осы бастапқы жетілмегендік баланы жетілдіру мүмкіндіктерін шектейді, ал жетілудің нағыз деңгейі баланың әкесіне байланысты болып, одан ғана беріледі. Аристотельдің ойынша, әйел баланың өмірге келу кезіндегі уақытша панасы және оның бойындағы материалдылық баланың адамгершілік жетілмегендігінің себебі. Сондықтан да әйел ер адамға бағынып, оның нұсқауларын орындау қажет. Аристотель қоғамдағы әйел мен ер адамның осындай жағдайын әлеуметтік теңсіздік деп бағаламай, керісінше, осындай жағдай қалыпты деп санайды [1, 340].

Данышпан Сократ әйел роліне мынадай түсінік береді: «Үш затты бақыт деп бағалауға болады: хайуан емессің, варвар емес грексің, әйел емессің еркексің». Солай әйел адамға өзінің менсінбеушілігін білдіреді. Антикалық философтардың, әсіресе Аристотельдің осындай ойлары орта ғасырлық діни философтардың қоғамдағы әйел туралы түсініктерін қалыптасытуға мәнді әсер етті. Олар әйелге жетілмеген жан ретінде қарап, нәпсіқұмарлық объект ретінде санады.

Бостандық мәселесін қарауда озық көзқарастарымен ерекшеленетін жаңа заманның әйгілі философия өкілі Рене Декарт дұрыс ойлау әдісін ашық түрде шығара отырып, осы әдістің әйелдерге сай келетіндігін көрсетті (оны әйелдер түсінетін жағдайда). Оның әдісі жалпыдан жеке әр жақтылыққа қорытылып, таза санаға негізделеді. Декарт әйелдің санасы да бар дегенді теріске шығармайды. Бірақ философтар арасында әйелдердің жоқтығына назар аудартып, нағыз философ – мәселен, Сократ сияқты, өз өмірін философияға арнаған адам болуы тиіс, ал әйел адам осындай қылық жасай алмайды.

Өз шығармаларында тамаша әйелдер бейнесін жасаған әлемдік деңгейдегі классик Лев Толстой әйелді биологиялық зат ретінде қарастырады. Оның ойынша, өркениет құдайшыл ақиқат пен адамзаттық табиғатты бұрмалап, осындай құлаудың метафизикалық бастауы құлшылық пен ләззат алу объектісі болған әйелдің кек алушылығы болып табылады. Толстой ерлердің әйелдерді ләззат алу үшін қолдануын әйелдер құлшылығының басты себебі де санайды [2, 129].

Ер адамдардың осындай қатынасы үшін әйелдер олардан кек алып, өзінің сезімтал табиғатымен басын айналдырып тастайды. Толстой осындай жыныстық махаббаты адамның жетілмегендік қасиеті деп санап, оны жою қажеттігін айтады. Толстойдың осы пікіріне қарағанда, әйел белгілі бір зұлымдық ретінде көрінеді. Ер адамдардың миллионы өз әйелдерінің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін фабрикаларда жұмыс істейді, ал әйелдер құлшылық пен ауыр жұмыстарға адамзат тегінің оннан тоғызын тұтқында ұстайды [2, 17].

Бостандық белгісі саналатын қазіргі Еуропа әйелдердің кемсітушілігімен ерекшеленеді. ХХІ ғасырда осындай тосын пікірді байқауға болады: әлемдік саяси үрдістерде әйелдердің белсенді қатысуынсыз кез келген істі жасай алады.

Негізі, жеке тұлғалық әлеуеті бойынша да, интеллектуалдық әлеуеті бойынша да әйел ер адаммен бірдей, оның интеллектуалдық және дене-күшілік жұмыс жасауға толық құқығы бар.

Әлемдегі көптеген елдер осы салада үлкен жетістіктерге жетті. Америка, Германия, Франция, Испания сияқты елдерде әйелдер мемлекетті басқаруға белсенді қатысады, Қазақстанда осындай тұжырым байқалады. Қазақ даласының әйгілі әйелдері: Томирис, Айша Бибі, Домалақ Ана, Айғанымдар қазіргі қазақ әйелдерінің іс-әрекетінде өз жалғасын табады.

Тәуелсіздіктің алғашқы кезеңін есімізге алатын болсақ, осы жылдары экономикалық қиыншылық туындап, отбасына қамқорлық жасау әйел қолында болды.

Әйел мәселесі жалпы адамзат деңгейінде де, біздің елімізде де өз шешімін таппай, философия ғылымының өзекті мәселесі болып отыр.

Гендерлік зерттеулер жайлы мәселелер батыс елдерінде де, шығыс елдерінде де, Отандық философияда да көтеріліп жатыр. Ғалымдардың кейбіреулері әйел адамға философия субъектісі емес, объектісі ретінде қарайды. Алматыда өткізілген ғылыми конференцияда қайсыбір философ әйел адамдары арасында философтардың пайда болуы туралы сөз етіп, бұны болмашы құбылыс деп атады. Біздің ойымызша, осындай пайымдар, дәлелсіз және орынсыз болып табылады. Өз ойымызды қазақ даласының ойшыл ақын-жыраулар шығармаларындағы әйел бейнелерін зерттеу арқылы дәлелдегіміз келеді.

Қоғамдағы әйел адамының ролі туралы ойлағанда, Маркстың адамның жалпы мәдениетін оның әйел туралы түсініктерінен білуге болатындығы есімізге түседі. Энгельс оны қостап, қоғамдағы әйел эмансипациясының деңгейі жалпы эмансипацияның табиғи көрсеткіші болып табылады дейді.

Әйгілі қазақ жазушы-философы Мұхтар Әуезов марксизм негізін салушылардың ойларын толықтырады. Қоғамдағы ер адамның ролін анықтай отырып, кез келген заманда, кез келген халықтың білім жолындағы жоғары деңгейге жетудің қажетті бір шарты батыр ерлердің болуы қажет деп жазады. Олар халықты даму жолына апарып, оларсыз мақсатқа жету жоқ. Бірақ халық өміріндегі әйелдер ролін осыдан да жоғары бағалайды.

М.Әуезов адам әрекетінің екі түрін жіктеп көрсетеді. Біріншісі – салахият, бұл әрекет пайда мен мақтанышты көздейді, екіншісі – инсаният, адамгершілік жолы. Екінші жолды тандаған адам мейірімділікке ынталанып, мейірімділік көзі болып саналады. Осындай адамның мақсаты – мүмкіндігінше, барлық адамзатқа көмектесу. Заманымыздың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезовтың ойынша, егер де осы жолға түспесең, барлық мейірімділік зұлымдыққа айналады. Әйел адам ғана баланы адамгершілікке үйретіп, хайуаннан адамға айналдыра алады [3, 327]. Сондықтан да баланың тәрбиесімен қаншалықты білімді болса да, де әке емес, ана айналысады.

Әлеуметтік тақырып болып саналатын қоғамдағы әйел ролі мен адамдардың тең құқықтары озат зиялыларымен құрастырылған «Айқап» пен «Қазақ» баспалардың беттерінде өз бейнелеуін тапты. Мемлекет, шаруашылық, білім мен ғылым, денсаулық, мәдениет мәселелерін талқылаумен қатар олар ең бірінші болып қазақ әйелінің мәселесі жағдайын көтерді. Осы мәселе халық назарынан да шыққан жоқ, осыған дәлел ретінде олардың көптеген хаттары.

Осы мазмұнды хаттарды оқу кезінде, әйел мәселесі білімді қазақ зиялыларын ғана емес, жалпы қоғамға ой салғанын байқауға болады. Мәселен, оқырмандардың біреуі былай деп жазады: «Вы обучаете только мальчиков, утверждая, что образование портит девочек. Разве образование может испортить человека? На самом деле, именно девочек надо обучать, так как она в будущем станет матерью семейства. Если мать необразованна, она не сможет дать хорошее воспитание» [4, 33].

Әйгілі қазақ ақын-жыраулары өз шығармаларында әйел адамды әлеуметтік зат ретінде қарастырды. Олар жырлаған әйел, ең әуелі, сұлу әйел. Сөз жоқ, сұлулық – әйелдің табиғи қасиеті. Қазіргі қазақстандық философ Ғарифолла Есім: «Бытие женщины заключается в ее существенном отличии от мужчины. Если рассуждать о том, где же отражается такое отличие, находим, что оно в красоте женщины и в ее бесконечном стремлении быть красивой. В этом она похожа на ребенка. Женщина, не стремящаяся к красоте, выступает против своей природы. Некрасивых женщин не бывает» деп жазады [5, 76].

Осындай түсінік антикалық кезеңінен өз бастауын алатын әйел адамының натуралистикасы не биологиялық трактовкасымен үндеседі. Осы бағыт адамға материалдық мазмұнынан ғана тұратын жан ретінде қарайды, осыдан табиғат заңдары дүниедегі барлық тірі жандарға таралып, сондықтан да олармен адамгершілік деңгейі анықталады. Олардың ойынша, адамның рухани қасиеттері сезіну қасиеттеріне байланысты, сондықтан да әйел ең біріншіден, сұлылық пен ләззат алу объектісі болып, соған қарап ғана ер адам әйелге өз назарын аудартады.

Қазақ поэзиясындағы ұқсас көзқарастарға назар аударайық. Қазақ ақын-жырауларының барлығы дерлік, оның ішінде Мұрат Мөңкеұлы, Доспамбет, Ақтамберді да, әйел сұлулығын жырлап, Ресей саясатына байланысты әлеуметтік мәселелерді өз туындыларында паш етеді. Қазақ тарихында батырлар мен хандардың көбі өз әйелдерін жау елдерінен алды, осыған мысалдар ұшан-теңіз. Бұл әйел адамға биологиялық жан ретінде қараудың дәлелі.

Бірақ қазақ ақын-жыраулары әйел сұлулығын ғана жырламай, сонымен қатар оны қара шаңырақ қамқоршысы, ұлттың болашақ ұрпағын тәрбиелеуші ретінде де жырлаған. Қазақ халқы жоғарыда аталған әйел қасиеттерін жоғары бағалап, ұлттың болашағы, туысқандар арасындағы өзара түсінішілік, ел бірлігі, осының барлығы жалпы әйел адамға байланысты деп білді. Жырулар әйел – қоғамның белсенді азаматшасы, сондықтан да оның әлеуметтік іс-әрекеті өте маңызды болып келеді деген.

Қазақ ұлтының түсінігінде, әйел – ең біріншіден, сенімді серік, қара шаңырақ қамқоршысы. Өмір серігін таңдау, отбасы құру – адамгершілік қатынастардың маңызды саласы, сондықтан да оған баса назар аударылған. Сол себепті қазақ жыраулары өз шығармаларында ер адамдарға сенімді серігін таңдауда талай кеңес берген. Олардың ойынша, ең әуелі әйелдің мінезіне қарау керек. Қазақ отбасында жұбайлардың құқықтары тең бөлінген. Ер адам – отбасы иесі, ал әйел – оған кеңес беріп отыратын, ұдайы қостайтын ақылды көмекшісі. Жақсы мінезді әйел осындай болуы тиіс. Ол – тәрбиелі, мәдениетті, ақылды жан, ер адамның жұмысына көбінесе араласпай жүреді.

Осындай бейнедегі қазақ әйелі әйгілі данышпан жырау – Шал ақынның жырларында сөз етіледі. Оның туындылары: «Қыздар туралы», «Әйел мінезі», «Шал мен қыз», «Екі келін» осының дәлелі.

1748 жылы Көкшетау даласында дүниеге келген Шал ақын кедейлікте өмір сүрген. Жақсы әйел өрге тартады, жаман әйел көрге тартады» қазақ мақаласын есімізге түсіріп, өмірдегі оның сәтсіздіктер себебі жақсы әйелдің болмауы деп байқауға болады, сондықтан да ол осындай әйелді армандап, өз шығармаларында оның бейнесін жырлаған.

Біздің ойымызша, ол түрлі әдістерді қолдана отырып, қазақ әйелінің мәнін тамаша көрсеткен.

Ол отбасы мен ұлттың сәні - келін, яғни ұл баланың әйелі дегенді жақсы түсінген. Бірнеше ұрпақ өкілдері тұратын отбасы үшін басты міндет – жақсы қызды, болашақта біреудің келінін тәрбиелеу болып табылады. «Әйел туралы» шығармасында әйелдің бірнеше түрін бөліп көрсетеді: «сезімтал әйел», «шебер әйел», «жалқау», соңғы аталған әйелмен некелескен ер адам бақытсыз болады деген.

Адам қасиеттеріне сипаттама беру үшін, ол «мейрімділік» пен «зұлымдылық» ұғымдарын қолданған. Осы ұғымдарды оның әйелге мінездеме берген шығармаларынан көреміз. Оның ойынша, жақсы, мейірімді әйел жермен тең, сондай құнарлы, берік, мықты. Қазақтың сенімді серігі тұлпар секілді жүйрік. Жақсы әйел байлығынды арттырады, қонақтарды шын пейілмен қарсы алады, кек сақтаймады. Жаман әйел ер адамның істеріне араласып, итке тең болады.[6, 126].

Әйгілі жырау Майлықожа отбасының экономикалық жағдайы қара шаңырақ қамқоршысына байланысты, «ол былтыр сыйға тартылған инені де сақтап қояды» деп бейнелі суреттеген [7, 38].

Қазақ халқында қыз балаға деген қарым-қатынас өзгеше. Қатал тәрбиені сақтаумен қатар, қазақ халқы тұрмыс құрмаған қызға және жеке отбасын құрып кеткен қызға үлкен сыйластықпен қараған. Мысалы, қазақ халқындағы «төркіндеп кету» дәстүрі бар. Бұл дәстүр

бойынша басқа үйдің табалдырығынан аттаған қыз өз үйіне әдейілеп келеді. Бұл дәстүрге екі жақ та тиісінше дайындалады. Қыз бала, өзге рудың жас келіні өз үйіне барарда оның жаңа туыстары сыйлықтар дайындап жібереді, ал өз туысқандары қыздың балалық шағын еске түсірерліктей қалып әлпештеп, аялайды.

Қазақ халқындағы «Қосағыңмен қоса қартай» деген ізгі тілектер де әйел адамына деген сыйластығын білдіреді. Ерте кездегі жыраулардың өзі де соғысқа аттанған ерлердің әйелдерінің қиын өмірін жырлаған, майданға кетіп қайта келмеген ерлердің әйелдерінің жалғыздығын жырлаған [7, 83].

Абай өз шығармаларында қазақ әйелін отбасы ұйытқысы, оның ана ретінде өзін құрбандыққа шалуын, жан-тәнімен берілген достығында даналығы мен табандылығын, тамаша, сенімді рухының мінезділігін жырлайды. Абай ыза мен әуесқойлық сезімімен қалым институтын масқара етіп, өз өлеңдерінде әйел адамның қоғамдағы тең құқықтылыққа ие екендігін ұдайы дәлелдейді.

Қазақ әйелінің әлеуметтік жағдайы мен тағдыры С.Торайғыров шығармаларында ерекше орын алады. Осында қазақ әйелін азат ету мәселесіне баса назар аударылады.

"Қамар-сұлу" романы – заңсыздық пен озбырлыққа қарсылық. Демократ-ақын әйел құқығын қорғайды. Ақылды, сұлу қыз – Қамардың трагедиясын суреттей отырып, адамзаттың мейрімділікке ынталануына қарсы патриархалдық-феодалдық құрылысты ызалылықпен кінәлайды.

С. Торайғыров діни жәдігөйлік пен ескі наным-сенімді масқара етеді. Аллаһтың атымен жамылып, молдалар мен ходжалар қара істер жасайды. Қамарды шамалмен емдеу картинасы сұмдық. Қайғы мен дерттен күшін жоғалтқан қызды балгер көз-бояушы наным-сенімге сенетін жұрт алдында есінен тандыртады. Романның көптеген сюжеттері, соның ішінде надан «емдеуі» да діни кертартпа мен соқыр нанымға қарсы автордың басқа да шығармаларымен үндеседі.

Қамар – бұл Жібек пен Баянға ұқсайтын, жас ұрпақтың рухани сұлулығын паш ететін батыл, тәкаппар қыз. Еріксіздікте махаббатсыз өмір сүруден гөрі Қамар өлімді артық көреді.

Осылайша, «Қамар сұлу» романында қазақ қоғамының ең өзекті мәселелердің бірі – әйелдің құқықсыз жағдайы суреттеледі. С.Торайғыров патриархалдық-феодалдық қоғамның адамгершіліксіз тәртіптерін, қатаң салт-дәстүрлерін көрсетеді. Болыс билеушісі Нұрым, Оспан би, Қалтан қажы – романдағы қайырымсыздық пен жауыссыздық күші, ар-ұятсыз адамдар бейнесі. Сонымен қатар, жазушы Қамарды жақтай алмаған ауылдың басқа да тұрғындарын, оның ішінде әкесін де кінәлайды.

Әдебиеттегі әйелдер бейнесіне деген ықылас шет елдерде ғана емес, біздің елімізде де едәуір өсті. Қазіргі қазақ прозасында әйел-Ана бейнесінің бүгінгі сомдалуы әдебиет сүйер қауымды ойландырып, алаңдатары сөзсіз. Әлемдік деңгейге көтерілген қазақ әйелінің ұлттық бейнесі әдеп пен әдеміліктен, адал махаббаттан, биік рухтан, ұрпағына деген ғажайып сезімнен, телегей теңіз адамгершілік пен мейірімнен туындаған. Сондықтан да қазақ әдебиеттануында әйел-Ана бейнесі - таптаурын болған тақырып емес, әр жазушы, әр оқырман өз заманында ғылыми мәселе ретінде көтеріп, өзіндік жаңаша ойлармен, көзқарастармен толықтыра беретін, арнайы зерттеуді қажет ететін тақырып.

Қазақ әдебиетінде әйел-Аналар туралы халқына эстетикалық құнды, көркем деңгейі жоғары туындылар берген қаламгерлер: І. Есенберлин, Ә. Әбішев, Ә. Әлімжанов, З.Ақышев, Ә. Кекілбаев, М. Мағауин, С. Сматаев, С. Жүнісов, Қ. Жұмаділов шығармаларындағы ықылым замандағы бабаларымыз ғұмыр кешкен қиын ғасырлар шеруі, қоғам дамуында айрықша орын алатын дүбірлі дәуірлер тынысы, елі үшін отқа түскен ерлер ерлігі мен аналар бейнесі тарихи романдардың берік арқауы болды. Дегенмен, ұлттық әдебиеттану ғылымында әйел образын бөле-жара қарастырып, авторлық ұстаным мен көркемдік ізденіс сипаттарына үңілген еңбектер аз, тек қазақ әдебиетінің табиғатына сипаттама беріп, поэтикасын, көркемдік қасиеттерін талдап, қарастырған М. Қаратаев, З. Қабдолов, З. Ахметов, М. Мырзахметұлы, Т. Кәкішев, Ш. Елеуенов, Б. Шалабаев т.б. ғалымдардың еңбектері бар.

Кейіпкер жан дүниесінің құндылығына көз жүгірту, талқылау, эстетикалық қатынасы мен сезімі тұрғысынан бұрыннан қалыптасқан біржақты бейнелеу шеңберінен шығу қазіргі заман әдебиеті өкілдерінің үлкен жеңісі болды. Өз қолтаңбаларында олар адам болмысы, әйел тағдыры, неке, шаңырақ, қазіргі қоғамымыздың тіршілік тынысы, психологиялық келбеті туралы кеңінен толғанады. Әйелдің жаңаша бейнесін сомдаған Т. Ахтанов, Ш. Бейсенова, К. Құдабаева, Б. Нұржекеев, Ш. Құмарова сияқты жазушылар қатары өсе бастады. Ауыз әдебиетінен бастау алып, «Совет дәуіріндегі қалам ұстаған ақын-жазушылардан әйел тақырыбына қалам тартпағаны кемде-кем. Оған С.Сейфуллиннің «Айшасы», Б. Майлиннің Шұғасы мен Раушаны, С.Мұқановтың Сұлушашы мен Ботагөзі, М. Әуезовтің Зересі мен Ұлжаны, Тоғжаны мен Әйгерімі, Ғ. Мұстафиннің Ардағы мен Шолпаны, Х.Есенжановтың Мұкарамасы мен Шолпаны, Т. Ахтановтың Айшасы мен Сәулесі, Ә. Нұрпейісовтің Ақбаласы, Ш. Айтматовтың Жәмиләсі, М.Сүндетовтың Жазирасы, Ә. Кекілбаевтың Ақтамағы, Т. Әлімқұловтың Гүлнашы толық дәлел бола алады. Қазақ әдебиетінде бұл образдардың да өзіндік шығу тегі, өсу жолы, ер жету, есею, кемелдену тарихы бар» [5, 33]. Ал, М. Дулатовтың «Бақытсыз Жамал», Ж. Аймауытовтың «Күнікейдің жазығы», М. Әуезовтің «Қорғансыздың күні», Ғ. Мүсіреповтің «Ұлпан» т.б. туындыларындағы әйел бейнесі - замана ағысымен түрленіп, жаңарып, қазіргі қазақ прозасының қуат алатын бастауы болып қала береді.

Қоғамда әйелдер орны тек ынтымақтастыру, мейірбандық, сезімталдық, болжампаздық, шыдамдылықпен шектелмейді. Тарихқа үңілсек, өмір өзенінің ағысын өзге арнаға бұрып, тарихи оқиғаларды жасаған тұлғаларға көзіміз түседі. Түркі, оның ішінде қазақ даласында әлемді таңдандырған абзал аналар мен үкілі қыздар, қадірлі әжелер аз болған жоқ. Олардың бірсыпырасы қиын кезеңдерде ер азаматтармен бірге қолына қару алып, жауға аттанды. Халық жүріп өткен тарихқа барлау жасап қарап отырсақ, Гауһар батыр - Арғын Бәсентиін Малайсары батырдың туған қарындасы, Қаракерей Қабанбай батырдың жары. XVIII ғасыр басында қазақ-жоңғар соғысында қанды жорықтарға қатынасып айрықша ерлік көрсеткен. Назым – Қабанбай батыр мен Гауһар батырдан туған қаһарман қыз. Әкесімен бірге XVIII ғасырда қазақ-жоңғар соғысына қатынасып, отанын қорғаған. Назым қыз есімі және оның ерлігі жұртқа аңыз болып тараған. Айтолқын – Абылай ханның қызы, XVIII ғасырдағы соғыстарға қатысып ерлік көрсеткен. Бопай – Қасым ханның қызы, Кенесарының апасы. 1837-1847 жылдары Кенесері, Наурызбай бастаған азаттық көтерілісте ерекше топты басқарған батыр әйел.

Ж. Тұрлыбайұлы «Райымбек батыр» романында күллі қазаққа аты жайылған Райымбек батырдың нағашы әжесінің құдіреті, әйел-Ананың сыны туралы тереңінен толғайды [4]. Шынында да, әйел - адамзаттың көркем жартысы, ал ана - қоғамның белсенді мүшесі ретіндегі аса маңызды рөлін сөзбен сипаттап беру мүмкін емес.

Фариза Оңғарсынованың шығармаларында әйел бейнесі тамаша суреттелген. Ол батыл, шын жан-тәнімен берілетін, тұрмыстық қиындықтар мен мұңдарын мойындайтын тұлға. Өзгенің жарғысына көнбейтін бейне – бұл Фаризаның және оның лирикалық қаһармандарының шынайы мінезі. Ол адамгершілік қарым-қатынастың тазалығы мен бекзаттылығын суреттеп, ер адамға батырлық пен рухани күшті, ал әйел адамға – нәзіктік пен сүйетін жарына тамсандыратын билігін қайтарады.

Бір күні Фариза Оңғарсынова былай дейді: “Ақын болу оңай емес, ал әйел ақын болу – екі есе қиын...”. Фариза өлеңдеріндегі әйел - батыл, шын жан-тәнімен берілетін, тұрмыстық қиындықтар мен мұңдарын мойындайтын тұлға. Фариза және оның лирикалық қаһармандарының мінез ерекшелігі – өзгенің жарғысына көнбейтін бейне. Поэзия мұзбалағы Мұқағали Мақатаев қазақтың жігіттеріне жан дүниесін түсіндіре алмай, осы ер мінезді, қазақ қыздарының бірегейі Фаризаға мұң шакса, ал сол Фариза бүкіл қазақ қыз – келіншектерінің жігер – қайратын мықты екенін мына бір жыр жолдарымен танытса керек:

Көміліп көк теңіздей мұңға жаным,
Бойымда кейде менің тулар ағын.
Сыйлымын, сонда дағы өкінішті – ақ

Өзімнің жігіт болып тумағаным.
 Қашан да намыссыздың кек пе теңі,
 Пысықай бала да оны шеттетеді.
 Жер шұқып інім кейде отырғанда
 Өзімнің жігіт болғым кеп кетеді.
 Жасықтық қояды ердің бағын байлап,
 Біразын шынықтырса – ау жалынға айдап...
 Аузынан сөзі түскен жігіт үшін
 Отырам намыс қысып, қаным қайнап.
 Ел десе өз басының жыры қалып
 Жүретін жігіт қайда нұры жарық.
 Басыма өзім кигім кеп тұрады
 Қалпағын кейбіреудің жұлып алып.
 Көпір боп жалғасқанмен келешекке,
 Жіңішке қыздың жолы не десек те.
 Тумаппын жаман ер боп, тым құрыса
 Жүретін жайдақ мініп көк есекке.
 Кей ерде өз – өзінен үміт солып,
 Бүрсиген шуакта да бұғып, тоңып.
 Қыз болып туғаным да артық екен
 Жүргенше намысы жоқ жігіт болып!

Сөз жоқ, ұлтымыздың ырысты ынтымағын, береке - бірлігін, туыстың татулығын іске асыратын да ұйымдастыратын әйел - ана. Әйел - Ана ұстанымы арқылы қазақ қыздарының адал, пәк, шешен, парасатты, инабатты, ұлтжанды, отаншыл және заманға сай іскер екенін бүкіл әлемге мойындату, отана дәстүрін сақтау сияқты зор мақсат - міндеттерімізді жүзеге асырып отырған.

Билік пен тереңдік, кеңдік пен теңдіктің өлшемі – әйел – ана бейнесінің баламасы. Әу баста жаратылысы нәзік, сезімтал, секемшіл, кінәмшл, кірпияз әйелді еркекке теңестіруге әрекет ету әйелдің бойында дөрекілік, қарадүрсіндік пен еріктен тыс еркіндікті қалыптастырады. Еркек өз табиғатындағы айырмашылықтардан адаса бастайды. Әйелге тек әріптес деп қарайды. Өйтіп – бүйтіп керегіне жарайды. Әліне қарамаған әйел сілелейді, жүрісінен жаңылған еркек жүрелейді. Әйел әдептен озса жолсыздық болып, еркек едірендей берсе арсыздыққа апарады. Ең бастысы, ару қыз, келісті келін, асыл жар, әйел – ана мәртебесінің тұғырына отыру үшін ер адамның қадір – қасиетін ұмытпайтын, жаманын жасырып, жақсысын асыратын, ер адамның ғұмыр табиғатын жетік білу жолында барынша еңбек етуде жанын салу қажет. Қазақ әдебиеті тарихында осы қағидаттарды шығарма көркемдігіне басты арқау етіп, түрлі тағдыр тоғысы мен заман келбеті тұтастығында шебер суреттей білген.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Женщины, познание, реальность. – М., 2005. РОССПЭН. – 444 с.
- 2 Толстой Л. Н. Собр. соч. – М., 1985. – Т. 11. – 485 с.
- 3 Әуезов М. Таңдамалы. – Алматы, 1997. – 512 б.
- 4 Айқап. Алматы, «Қазақ энциклопедиясы», 1995. – 367 б.
- 5 Есім Ғарифолла. Адам-зат. – Алматы, 2002. – 312 б.
- 6 Бес ғасыр жырлайды. – Алматы, 1989, – Т. 2. – 496 б.
- 7 Бес ғасыр жырлайды. – Алматы, 1989, – Т. 1. – 384 б.

В статье рассмотрено социальное положение гендерной политики в казахской литературе. Автором сделана попытка анализа внутреннего мира мужчины и женщины в истории казахской литературы, их роль в обществе, а также истории распознавания художественного образа. Кроме того, дана характеристика сходства и различия гендерной политики в историческом контексте.

The article deals with the social position of gender politics in Kazakh literature. The attempt of man's and woman's inner world analysis in the history of Kazakh literature, its role in the society and also the history of artistic image. Besides the characteristics of similarity and differences of gender politics in the historical context is given in this article.

УДК: 101.1:314.952 (=512.122)

А.Т. Кажыбай

Кокшетауский государственный университет имени Ш. Уалиханова
Кокшетау, Казахстан

«ТЕОРИЯ, МОЙ ДРУГ, СУХА, А ДРЕВО ЖИЗНИ ВЕЧНО ЗЕЛЕНЕЕТ» ИЛИ ФАУСТ КАК ГЕРОЙ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ КОНЦЕПЦИИ ЭПОХИ МОДЕРНА

Основной задачей автора данной статьи является исследование влияния герметической литературы эпохи Возрождения и Нового времени на символику «Фауста». Наиболее полно интеллектуальная традиция герметизма воплотилась в алхимии как важной составляющей европейской культуры эпохи Средневековья и Возрождения. Интерес Гете к этому оригинальному явлению культурной жизни, в котором смешались естественнонаучные, религиозные и философские представления прошлого, отразился в его литературных произведениях и научных трудах: в «Поэзии и правде», в «Учении о цвете», в философской лирике и, главное, в трагедии «Фауст».

В самом начале данной работы было заявлено, что без анализа символов и аллегорий в художественном пространстве и учета глубокой специфики явления, а также, функционирования мифологических структур в «Фаусте» невозможно проникнуть в авторский замысел, а значит, приблизиться к полному пониманию трагедии. В связи с чем была сформулирована исследовательская цель – анализ проекций архаических мифологических структур в «Фаусте» Гете в единстве их эстетико-философского и художественного значения для формирования известного эстетического кредо автора – «Миф – это Поэзия». Изучение герметических представлений, повлиявших на формирование мировоззрения Гете и отразившихся в «Фаусте», должно стать законной темой гетеведения, поскольку это позволяет обнаружить в великом произведении Гете новые смысловые и эстетические оттенки и открыть полифоническое звучание «Фауста» для более полного восприятия.

Ключевые слова: фаустианская тема, метафизика добра и зла, фаустовское начало в Ницше, новое средневековье, Фауст как субъект интерпретации, Мефистофель как субъект интерпретации

В мировой литературе существуют герои, подобные Прометею, Гамлету, Дон Кихоту, Дон Жуану, выходящие благодаря своему общечеловеческому содержанию далеко за пределы породившей их конкретно-исторической эпохи. «Литературные типы огромной обобщающей силы», они, по словам Е. Мелетинского, «сами стали своеобразными образцами (наподобие мифологических парадигм) для последующей литературы». К этому же ряду «вечных образов» относится и Фауст – смелый искатель истины, подписавший договор с сатаной во имя знания и прогресса, ставший одной из определяющих вершин в развитии европейской художественной культуры.

Легенда о Фаусте возникла в Германии эпохи Возрождения и подытожила в своем сюжете многочисленные европейские средневековые истории о союзе человека с дьяволом и о магии, основанной на этом союзе. Однако ядро фаустовского сюжета зародилось много

АВТОРЛАР ЖАЙЛЫ МАҒЛҰМАТТАР

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

- 1 **Абрешева Арай Бекбулатовна** – магистр филологии, преподаватель экономического колледжа им. Турара Рыскулова (Казахстан)
- 2 **Алтынбекова Гульжан Кулжабайкызы** – кандидат филологических наук, старший преподаватель ЮКГПИ (Казахстан)
- 3 **Андрющенко Ольга Константиновна** – кандидат филологических наук, доцент кафедры русского языка и литературы Павлодарского государственного педагогического института (Казахстан)
- 4 **Ахметжанова Аида Амантаевна** – магистрант Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)
- 5 **Ахметова Дана Мадениетовна** – магистрант Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- 6 **Байманова Ляззат Сейтзиевна** – кандидат филологических наук, доцент заведующий кафедрой иностранных языков Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)
- 7 **Балмагамбетова Жанат Толеуовна** – доктор филологических наук, профессор Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова (Казахстан)
- 8 **Баяндина Сауле Жумажановна** – доктор филологических наук, профессор Казахского национального технического университета им. К.И. Сатпаева (Казахстан)
- 9 **Бейсенова Жайнагуль Сабитовна** – доктор филологических наук, профессор, заведующий кафедрой казахского и русского языков Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 10 **Болекбаева Назгуль Исадиновна** – старший преподаватель КазНТУ имени К. Сатпаева (Казахстан)
- 11 **Газдиева Белла Асланбековна** – кандидат филологических наук, доцент кафедры русской филологии и библиотечного дела Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)
- 12 **Глухарева Елена Ивановна** – учитель английского языка высшей категории, заместитель директора по УВР ГУ «СШ № 1» г. Кокшетау (Казахстан)
- 13 **Дәрібаев Самал Дәрібайұлы** – кандидат филологических наук, доцент Казахского национального университета им. аль-Фараби (Казахстан)
- 14 **Динаева Бекзат Бегалыкызы** – кандидат филологических наук, доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 15 **Дүсіпбаева Қарлығаш Советқанқызы** – кандидат филологических наук, доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 16 **Есембеков Темиргали Оразгалиұлы** – доктор филологических наук, профессор КазНУ әл-Фараби (Казахстан)
- 17 **Жабаева Сауле Сагинтаевна** – кандидат филологических наук, заведующий кафедрой иностранной филологии Костанайского государственного университета им. А. Байтұрсынова (Казахстан)
- 18 **Жунусова Жаныл Ныгизбаевна** – доктор филологических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- 19 **Зейнулина Айман Файзулловна** – кандидат филологических наук, профессор, заведующий кафедрой казахского языка Павлодарского государственного университета им. С. Торайгырова (Казахстан)
- 20 **Зубань Т.О.** – магистрант Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)

- 21 **Ибраев Габдеш Укенович** – магистрант Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова (Казахстан)
- 22 **Ибраева Анар Бауыржановна** – кандидат филологических наук, доцент, заведующий кафедрой английского языка Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 23 **Кадыров Жанбай Турарович** – кандидат филологических наук, доцент, заведующий кафедрой казахской филологии СКГУ имени М. Козыбаева (Казахстан)
- 24 **Кажыбай Аян Тулегенович** – кандидат филологических наук, и.о. доцента Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)
- 25 **Кайроканова Зарина Рашидовна** – магистр филологии, специалист городского отдела образования г. Павлодар (Казахстан)
- 26 **Қамарова Нағбду** – кандидат филологических наук, профессор Каспийского государственного университета технологии и инжиниринга им. Ш. Есенова (Казахстан)
- 27 **Камиева Гульмира Камиевна** – кандидат педагогических наук, доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 28 **Кузнецова И.Н.** – магистр Казахстанского филиала Московского государственного университета М.В. Ломоносова (Казахстан)
- 29 **Купаева Айсулу Корабековна** – магистр Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- 30 **Мажит Зура** – кандидат филологических наук, доцент Академии государственного Управления при Президенте Республики Казахстан (Казахстан)
- 31 **Мауленова Гульмира Жандарбековна** – магистр Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 32 **Мукушева Гульмира Амангельдыевна** – учитель школы-гимназии № 1 г. Щучинск (Казахстан)
- 33 **Мұқышева Алмагүл Наурызбайқызы** – кандидат филологических наук, старший преподаватель Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 34 **Нестерик Элла Владимировна** – кандидат филологических наук, доцент Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова (Казахстан)
- 35 **Нурекешова Гульсим Рахметбековна** – кандидат филологических наук, и.о. ассоциированного профессора Кызылординского государственного университета им. Коркыт Ата (Казахстан)
- 36 **Нурканова Жамал Талкановна** – старший преподаватель кафедры казахского и русского языков Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 37 **Орынбасарова И.Д.** – магистрант Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- 38 **Оспанова Фарида Амирбековна** – кандидат филологических наук, заведующий кафедрой практического английского языка Кызылординского государственного университета имени Коркыт Ата (Казахстан)
- 39 **Отарова А.Н.** – кандидат филологических наук, доцент Каспийского государственного университета технологии и инжиниринга им. Ш. Есенова (Казахстан)
- 40 **Примбетова Маржан Бектурсиновна** – академический доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 41 **Рахимова Айман Оразгалиевна** – кандидат филологических наук, доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)
- 42 **Рахманова Нуржанат Малдыбаева** – кандидат филологических наук, и.о. профессора ЖЕНПУ (Казахстан)
- 43 **Рыспаева Динара Сарсембаевна** – кандидат филологических наук, и.о. доцента кафедры английского языка и МП Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)
- 44 **Сердалы Бекжигит** – кандидат филологических наук, доцент Международного казахско-турецкого университета имени Х.А. Ясави (Казахстан)

45 **Синбаева Гүлфайраз Кинжибулатовна** – кандидат филологических наук, доцент СКГУ имени М. Козыбаева (Казахстан)

46 **Слободян С.М.** – магистрант Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)

47 **Смағұл Алтынай Қабидоллақызы** – магистр Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)

48 **Сулькарнаева Асия Рафаиловна** – кандидат филологических наук, доцент Казахстанского филиала Московского государственного университета М.В. Ломоносова (Казахстан)

49 **Суюнова Гүлнара Сейльбековна** – доктор филологических наук, доцент, профессор кафедры русского языка и литературы Павлодарского государственного педагогического института (Казахстан)

50 **Таласпаева Жанар Серкешовна** – кандидат филологических наук, доцент СКГУ имени М. Козыбаева, директор Института языка и литературы (Казахстан)

51 **Токсамбаева Айман Омаркановна** – кандидат филологических наук, доцент Государственного университета им. Шакарима (Казахстан)

52 **Ускенбаева Рауза Муталиповна** – докторант КазНПУ имени Абая (Казахстан)

53 **Утанова Айзада Құдайқұловна** – кандидат филологических наук, доцент Казахского гуманитарно-юридического университета (Казахстан)

54 **Хамзина Гүлбарам Саятқызы** – кандидат филологических наук, доцент СКГУ имени М. Козыбаева (Казахстан)

55 **Шапауов Әліби Қабыкенұлы** – кандидат филологических наук, профессор Кокшетауского государственного университета им. Ш. Уалиханова (Казахстан)